

Pedofilia w Belgii: rewolucja seksualna, sekularyzacja i nowa moralność

ANDRZEJ KOBYLIŃSKI

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
Warszawa

Na początku 2016 r. powrócił w mediach na całym świecie temat pedofilii w Kościele katolickim. Jedną z głównych przyczyn ożywionego zainteresowania opinii publicznej tym zagadnieniem było nagrodzenie filmu *Spotlight* przez Amerykańską Akademię Filmową. Produkcja Toma McCarthy'ego, opowiadająca o dramacie pedofilii w archidiecezji bostońskiej w USA, została uznana za najlepszy film 2015 r. Film spotkał się także z pozytywnymi recenzjami niektórych ważnych przedstawicieli Kościoła katolickiego, którzy od lat zajmują się problemem wykorzystywania seksualnego dzieci.

Jedną z takich postaci był maltański arcybiskup, Charles Scicluna. W latach 2002–2012, sprawując funkcję promotora Sprawiedliwości w Kongregacji Nauki Wiary, był prawą ręką Josepha Ratzingera – jako prefekta Kongregacji i jako papieża – w walce z plagą pedofilii. Bardzo pozytywnie wypowiedział się o tym filmie także kard. Sean Patrick O'Malley, przewodniczący Komisji ds. Ochrony Nieletnich, ustanowionej przez papieża Franciszka. O'Malley jest arcybiskupem Bostonu, o którym opowiada film Toma McCarthy'ego.

W ostatnich latach molestowanie seksualne dzieci stało się wielką plagą, która dotyczy życia rodzinnego oraz różnych grup społecznych i zawodowych. Niestety, najnowsze badania pokazują gwałtowny rozwój pedofilii w wielu krajach świata. Na czym polega istota wykorzystywania seksualnego osób nieletnich? „Pedofilia – twierdzi Pier Davide Guenzi – oznacza każdy rodzaj zainteresowania seksualnego, trwałego i powtarzającego się (nawet na poziomie fantazji, zarówno heteroseksualnych, jak i homoseksualnych, w postaci kazirodczej lub nie) ze strony osoby dorosłej wobec dzieci (pedofilia w ścisłym tego słowa znaczeniu) lub w stosunku do chłopców w pierwszym okresie dojrzewania (pedofefofilia) i – jako taka – może być umieszczone w obszarze parafilii, czyli jednej z anomalii seksualnych osób

dorosłych”¹. Pedofilia w dzisiejszym rozumieniu znana była już w czasach starożytnych, choć bardzo często nie postrzegano takich zachowań seksualnych w kategoriach naruszenia dobra dzieci czy porządku społecznego.

Najważniejszą przyczyną tendencji wzrostowej zjawiska molestowania seksualnego dzieci jest obecnie wykorzystywanie przez pedofilów niezwykłych możliwości Internetu. Jednym z krajów zmagających się z dramatem pedofilii jest Belgia. W jaki sposób rozwinęło się to zjawisko w społeczeństwie belgijskim? Jaki wpływ na rozwój molestowania seksualnego dzieci miały idee rewolucji seksualnej 1968 r.? Co spowodowało głęboki rozpad katolicyzmu belgijskiego na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci? Celem tego artykułu jest analiza przyczyn i specyfiki seksualnego wykorzystywania dzieci w Belgii oraz ukazanie najważniejszych aspektów etycznych tego zjawiska.

1. Pedofil i morderca Marc Dutroux

W 2004 r. w Belgii toczył się spektakularny proces sądowy. Wielu komentatorów nazwało go „procesem stulecia”. Kolejne rozprawy były relacjonowane przez największe stacje telewizyjne na całym świecie. Na ławie oskarżonych zasiadł Marc Dutroux (ur. 1956), nazywany przez wielu ludzi „potworem z Charleroi”. To nie był pierwszy proces tego pedofila i seryjnego mordercy. Już w 1989 r. Marc Dutroux został skazany na 13 lat więzienia za przestępstwa seksualne popełnione wobec dzieci. Niestety, został zwolniony przedterminowo już po trzech latach odbywania kary. Po wyjściu z więzienia nie zerwał z przestępczym procederem. W swoim życiu wykorzystał seksualnie nieokreśloną liczbę nieletnich dziewczynek. Ofiary porywał, więził, gwałcił, sprzedawał w niewolę do innych krajów.

W 1996 r. w jednym z domów Marca Dutroux policja znalazła dwie nastolatki uwięzione w piwnicy. W ogrodzie innego domu „potwora z Charleroi” znaleziono zakopane dwie małe dziewczynki w wieku 8 lat, które wcześniej zostały przez niego brutalnie zamordowane². Gdy Dutroux

¹ Pier Davide Guenzi, „Pedofilia”, w *Nuovo Dizionario di Bioetica*, red. Salvino Leone, Salvatore Privitera (Roma-Arcireale: Città Nuova Editrice-Edizioni ISB dell’Istituto Siciliano di Bioetica, 2004), 843.

² Por. Rene-Philippe Dawant, *Marc Dutroux: le dossier (Les dossiers d’Au nom de la loi)* (Bruxelles: Éditions Luc Pire, 1997); Yves Cartuyvels, Francis Delpérée, Pascal Delwit, *L’affaire Dutroux: la Belgique malade de son système* (Bruxelles: Éditions Complexe, 1997); Claude Javeau, *Les tunnels de Jumet: les meurtres d’enfants et le malaise belge* (Bruxelles: Éditions Les Eperonniers, 1997); Jean Nicolas, Frédéric Lavachery, *Dossier pédophilie. Le scandale de l’affaire Dutroux* (Paris: Éditions Flammarion, 2001).

ux przebywał w areszcie, kolejne dwie dziewczynki, porwane i uwięzione wcześniej przez „potwora z Charleroi”, zmarły z głodu w jednej z piwnic. W makabrycznych przestępstwach pomagała mu żona, Michelle Martin, która m.in. nagrywała kamerą wideo gwałty dokonywane przez Dutroux. Po ośmiu latach od aresztowania rozpoczął się proces, który trwał prawie cztery miesiące. Belgijski „proces stulecia” wstrząsnął europejską opinią publiczną.

W trakcie procesu pojawiły się informacje dotyczące m.in. skandalicznego procederu „dostarczania” przez Marca Dutroux małych dziewczynek pedofilom z kręgów władzy i biznesu. Ustalenia prokuratury wykazały, że w społeczeństwie belgijskim funkcjonują różnego rodzaju siatki pedofilskie złożone z wysoko postawionych osób: polityków, biznesmenów, duchownych, artystów, dziennikarzy. Informacje prokuratury wywołały gniew społeczny. W Brukseli wyszło na ulice 250 tys. ludzi, aby wyrazić swój sprzeciw wobec molestowania seksualnego dzieci. Już w 1997 r. specjalna komisja parlamentarna, powołana do wyjaśnienia niektórych wątków tej afery, potwierdziła celowe ukrywanie wielu elementów tego skandalu. W trakcie wieloletniego śledztwa nie udało się ustalić całkowitej liczby ofiar Marca Dutroux. W 2004 r. „potwór z Charleroi” został ostatecznie skazany na dożywocie za zamordowanie dwóch dziewczynek, za torturowanie i zagłodzenie kolejnych dwóch, za porwania i wielokrotne gwałty.

Kwestia pedofilii i morderstw Marca Dutroux była na tyle wstrząsająca, że ponad jedna trzecia Belgów o tym nazwisku postanowiła je zmienić. Po upływie wielu lat od tych dramatycznych wydarzeń niektórzy autorzy zwracają uwagę na fakt, że sprawa pozostaje wciąż niewyjaśniona³. W kwestii porwania sześciu dziewczynek i zamordowania czterech z nich pozostało wiele pytań i wątpliwości. Wielu komentatorów zgłasza od lat poważne zastrzeżenia odnośnie do funkcjonowania belgijskiej policji, prokuratury, sądownictwa. Z ostrą krytyką społeczną spotkała się korupcja oraz złe funkcjonowanie różnych służb, które powinny stać na straży bezpieczeństwa obywateli.

Wielu komentatorów wyraża wątpliwość, czy kiedykolwiek cała prawda o historii „potwora z Charleroi” ujrzy światło dzienne. Około 20 osób powiązanych z tym skandalem zginęło w dziwnych okolicznościach. W trakcie śledztwa wyszły na jaw podejrzanе powiązania pedo-

³ Por. Pierre Guelff, *La saga Dutroux: Chronique d'un scandale politico-judiciaire* (Paris: Édition Rouchon, 2004); Xavier Magnée, *Marc Dutroux, un pervers isolé?* (Paris: Éditions Calmann-Lévy, 2005); Marc Toussaint, Xavier Rossey, *Tutti manipolati. Un perversito isolato o una rete di pedofili? La vicenda del mostro di Marcinelle e il lato oscuro del Belgio* (Viterbo: Casa Editrice Stampa Alternativa, 2010).

filskie bardzo wielu środowisk politycznych, społecznych i zawodowych. W tej sprawie odsłoniła się w pewnym sensie ciemna strona społeczeństwa belgijskiego, które przeszło w ostatnich latach głęboką metamorfozę moralną i światopoglądową.

2. Wyzwolenie seksualne 1968 r.

Belgia należy do tych krajów, w których postulaty rewolucji obyczajowej lat 60. XX w. znalazły bardzo podatny grunt i doprowadziły do narodzin nowego społeczeństwa. Warto przypomnieć, że jednym z „ojców założycieli” rewolucji seksualnej i ideologiem rewolty studenckiej 1968 r. był filozof i socjolog niemiecko-amerykański żydowskiego pochodzenia, Herbert Marcuse (1898-1979). Jako jeden z najbardziej znanych przedstawicieli Szkoły Frankfurckiej, nakreślił w swoich dziełach wizję nowego społeczeństwa, zbudowanego na zgliszczach społeczeństwa mieszczańskiego, w którym dokona się reinterpretacja tradycyjnej moralności⁴.

Książka tego autora *Eros i cywilizacja* z 1955 r. (*Eros and Civilization. A Philosophical Inquiry into Freud*) stanowi szeroko zakrojoną próbę przewycięzania tez Zygmunta Freuda, który twierdził, że nie ma cywilizacji bez represjonowania popędu⁵. Marcuse odrzucił ten pogląd. Jego zdaniem, życie erotyczne może być siłą wyzwalającą i jednoczącą ludzi. Na drodze wyzwolenia politycznego i seksualnego można zbudować nowego człowieka i nowe społeczeństwo. Rewolucyjne poglądy Marcusego zostały przyjęte m.in. przez dużą część społeczeństwa belgijskiego. Doprowadziło to do gwałtownej sekularyzacji i odrzucenia tradycyjnej moralności.

Po zamachach terrorystycznych, jakich dokonano w Brukseli w marcu 2016 r., ukazało się na świecie wiele opracowań dotyczących obecnej sytuacji religijnej społeczeństwa belgijskiego. Pisał o tym m.in. belgijski dziennik „La Libre”, brytyjski tygodnik „The Economist” czy włoski dziennik „Il Foglio”. W opracowaniach podkreślano, że w Belgii chrześcijaństwo bardzo szybko wymiera, a na jego miejsce wchodzi islam. Badania socjologiczne wyraźnie pokazują, że połowa dzieci w szkołach publicznych Brukseli jest wyznania muzułmańskiego. Tylko 1% mieszkańców stolicy Belgii przyznaje się do praktykowania religii katolickiej. Muzułmanie mają w Brukseli 77 meczetów, które są wypełnione po brzegi modlącymi się ludźmi. Do katolików należy 110 kościołów, które są prawie puste, a 35 z nich zostanie zamkniętych w najbliższym czasie.

⁴ Por. Andrzej Kobyliński, „Sul destino dell’uomo nella società borghese”. *Collegium Polonorum*, nr 12 (1994): 11-28.

⁵ Por. Herbert Marcuse, *Eros i cywilizacja*, tłum. Hanna Jankowska, Arnold Pawelski (Warszawa: Wydawnictwo Literackie Muza, 1998).

Znakomita większość brukselczyków jest formalnie chrześcijanami, którzy najczęściej nie praktykują już swojej religii, stając się ateistami, agnostykami lub ludźmi obojętnymi religijnie. O wielu z nich można powiedzieć, że są tzw. chrześcijanami kulturowymi, którzy nie wierzą w Boga osobowego, ale akceptują wartości chrześcijańskie i zdobycze cywilizacji zachodniej, ukształtowanej na fundamencie Ewangelii. W sensie kulturowym dominującą w Brukseli religią wciąż pozostaje chrześcijaństwo. Gdy chodzi natomiast o praktyki religijne i obrzędy, najważniejszym wyznaniem staje się islam. Wydaje się, że liczba muzułmanów uczestniczących w piątkowych modlitwach w meczetach w wielkiej metropolii brukselskiej przewyższa liczbę wszystkich chrześcijan różnych wyznań, którzy gromadzą się w niedzielę w tym mieście na nabożeństwach w swoich świątyniach.

W Belgii idee rewolucji seksualnej 1968 r. zdominowały nie tylko życie społeczne tego kraju, ale przeniknęły także bardzo głęboko do środowisk katolickich. Dzisiaj trudno w to uwierzyć, ale w latach 70. i 80. XX w. różne formy pedofilii były promowane nawet przez niektóre organizacje katolickie. Diecezjalne Ośrodki Planowania Rodziny i Edukacji Seksualnej w większych miastach belgijskich opowiadały się za emancypacją pedofilów. W 1984 r. katolicki duchowny Jozef Barzin założył w Antwerpii – działającą jawnie i reklamującą się w mediach – Ekumeniczną Grupę Roboczą Pedofilów, której celem było m.in. podnoszenie świadomości Kościołów chrześcijańskich na temat zjawiska pedofilii, organizowanie spotkań dla pedofilów w celu wymiany poglądów, przekazywanie informacji oraz przeciwdziałanie różnego rodzaju „uprzedzeniom”.

Ze zjawiskiem pedofilii oswajał przez lata belgijskie społeczeństwo największy tygodnik katolicki „Kerk en Leven” („Kościół i Życie”), który rozprowadzał m.in. broszury dotyczące nowej dziedziny naukowej o nazwie „pedophile study”. W tych publikacjach można było przeczytać, że wiele kontaktów seksualnych między osobami dorosłymi i dziećmi może mieć pozytywny charakter. Przyjaźń między pedofilem a dzieckiem nie powinna być powodem do paniki. W broszurach wmawiano rodzicom, że negatywna ocena pedofilii wynika jedynie z niewiedzy. Tygodnik „Kerk en Leven” wspierał także Ekumeniczną Grupę Roboczą Pedofilów. „Przekonanie o »nieszkodliwości« seksualnego wykorzystywania dzieci – twierdzi Jacek Prusak – było ściśle powiązane z poglądem, jaki do lat 80. XX w. panował w literaturze psychologicznej, że nie jest to trauma, lecz własna seksualna inicjatywa dziecka, forma dążenia do inicjacji i przeżycia jej”⁶.

⁶ Jacek Prusak, „Pedofilia”, w *Encyklopedia bioetyki. Personalizm chrześcijański. Głos Kościoła*, red. Andrzej Muszala (Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, 2005), 349.

Potwierdzeniem przyjęcia idei rewolucji seksualnej przez znakomitą większość katolików w Belgii był tzw. *Katechizm belgijski*, który ukazał się pod koniec lat 90. XX w. Chodzi o podręcznik katechetyczny dla dzieci o nazwie *Roeach 3*. Przygotowali go dwaj autorzy: prof. Jef Bulckens z Uniwersytetu Katolickiego w Lowanium oraz prof. Frans Lefevre, rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Brugii. Za pomocą odpowiednich obrazków i opisów podręcznik ukazywał w bardzo dosłowny sposób seksualność dzieci. Zdaniem wielu rodziców i wychowawców, była to forma promocji pedofilii.

Podręcznik wycofano po sześciu latach protestów ze strony rodziców, którzy nie akceptowali takiej wizji seksualności dzieci. Niestety, książki bronili eksperci Konferencji Episkopatu Belgii, twierdząc, że została ona przygotowana na podstawie najnowszych zdobyczy współczesnej psychologii. Tzw. *Katechizm belgijski* nawiązywał w pewnym stopniu do *Katechizmu holenderskiego* z 1966 r., który był manifestem nowego podejścia do religii i moralności w Holandii. Jego głównym autorem był dominikanin, Edward Schillebeeckx, który urodził się w Antwerpii i przez większość swojego życia pracował w Belgii na Uniwersytecie Katolickim w Lowanium. Warto podkreślić, że po II Soborze Watykańskim to właśnie ta uczelnia stała się jednym z najważniejszych centrów tzw. nowej teologii katolickiej.

3. Wizja nowej moralności bp. Johana Bonny'ego

Wymowną egzemplifikacją narodzin „unowocześnionej” wersji katolicyzmu w Belgii są poglądy moralne i religijne bp. Johana Bonny'ego. Jesienią 2008 r. papież Benedykt XVI mianował go ordynariuszem Antwerpii. Wcześniej Johan Bonny pracował w Papieskiej Radzie ds. Popierania Jedności Chrześcijan, był rektorem Kolegium Belgijskiego w Rzymie oraz profesorem Wyższego Seminarium Duchownego w Brugii. W ostatnich latach Bonny wzywał wielokrotnie Kościół katolicki do uznania związków homoseksualnych i celebrowania liturgii tzw. małżeństw gejowskich w świątyniach katolickich – jak czynią to chrześcijanie protestancy w Szwecji, Danii czy Norwegii.

27 grudnia 2014 r. flamandzki dziennik „De Morgen” opublikował wywiad z biskupem Antwerpii. W tej rozmowie Bonny stwierdził, że katolicy nie powinni dalej bronić poglądu, w myśl którego małżeństwo jest rozumiane wyłącznie jako związek mężczyzny i kobiety⁷. W tej sprawie Kościół katolicki rzekomo powinien naśladować władze wielu państw i innych Ko-

⁷ Por. Lorenzo Bertocchi, „Si alle coppie gay: la Chiesa belga anticipa il futuro?”, <http://www.lanuovabq.it/it/articoli-si-alle-coppie-gayla-chiesa-belga-anticipa-il-futuro-11346.htm>.

ściołów chrześcijańskich, które akceptują „różnorodność” i uznają różne formy małżeństwa – niezależnie od orientacji seksualnej osób tworzących takie związki. Podstawą trwałości danego związku nie jest orientacja seksualna, ale lojalność i troska. Także w związkach homoseksualnych występuje relacyjność. Dlatego wszyscy powinni mieć prawo do tego, by przeżywać własne życie w kategoriach relacji, przyjaźni, rodziny i rodzicielstwa. Biskup Johan Bonny twierdzi, że Kościół katolicki zbłądził w tej sprawie, dyskryminując bardzo wiele osób.

Włoski dziennikarz Lorenzo Bertocchi zauważa, że poglądy biskupa Antwerpii są jedynie „wierzchołkiem góry lodowej kryzysu katolicyzmu belgijskiego i nie tylko”⁸. We wrześniu 2014 r. bp Johan Bonny skierował specjalne pismo do Sekretariatu Nadzwyczajnego Synodu Biskupów w Rzymie. W tym liście otwartym biskup Antwerpii zwrócił uwagę na następujące sprawy: „Zdradę kolegialności, jakiej dopuścił się Paweł VI swoją encykliką *Humanae vitae*; pochwałę zachowania biskupów belgijskich, którzy wydali w tamtym czasie komunikat kwestionujący nauczanie papieskie o antykoncepcji; krytykę adhortacji *Familiaris consortio* Jana Pawła II za to, że powtórzyła nauczanie o wewnętrznej niemoralności antykoncepcji. Z tych wszystkich powodów i nie tylko wezwał Synod Biskupów do zmiany nauczania tych dwóch dokumentów papieskich”⁹. Bonny uważa, że trzej znani profesorowie katolicy – Joseph Fuchs, Bernard Häring i Louis Janssens – mieli rację, odrzucając pod koniec lat 60. ubiegłego wieku encyklikę *Humanae vitae*.

Od wielu dziesięcioleci podobne poglądy głosi kard. Godfried Dannels, były prymas Belgii i emerytowany arcybiskup Brukseli. Dannels wielokrotnie mówił o konieczności głębokich zmian w doktrynie Kościoła katolickiego. W ostatnich latach media na całym świecie szeroko komentowały jego wypowiedzi dotyczące legalizacji tzw. małżeństw homoseksualnych. Zdaniem Dannelsa, uznanie prawnego statusu homomałżeństw jest „pozytywnym osiągnięciem”, a Kościół katolicki powinien zmienić w tej sprawie swoje nauczanie – tak jak zmieniła się w środowisku katolickim np. ocena śmierci samobójczej.

W listopadzie 2015 r. został mianowany nowy arcybiskup diecezji Mechelen–Bruksela, a zarazem nowy prymas Belgii. Został nim dotychczasowy biskup Brugii, Jozef De Kesel. Nominacja i późniejszy ingres nowego arcybiskupa stolicy Belgii spotkały się z protestami niektórych belgijskich środowisk katolickich. Szczególnie ostre sądy na temat nowego prymasa

⁸ Por. Lorenzo Bertocchi, „Belgio, il dramma di una Chiesa che insegue il mondo”, <http://www.lanuovabq.it/it/articoli-belgio-il-dramma-di-una-chiesa-che-insegue-il-mondo-11365.htm>.

⁹ Tamże.

formułowały organizacje prorodzinne, np. stowarzyszenie „Pro Familia”. Jakie były motywy tych protestów? Katolicy przeciwni tej nominacji zarzucali nowemu prymasowi Belgii tuszowanie przypadków wykorzystywania seksualnego dzieci i ochronę księży oskarżonych o pedofilię. Ich zdaniem, bp Jozef De Kesel okazywał w swojej poprzedniej diecezji więcej sympatii i zrozumienia sprawcom czynów pedofilskich niż ich ofiarom. W wielu artykułach, opublikowanych pod koniec 2015 r., opisywano skalę zjawiska pedofilii w tej diecezji. O molestowanie seksualne kleryków został oskarżony nawet rektor seminarium duchownego. Szczegółowe opisy niektórych zachowań seksualnych kleryków w tym seminarium czy innych duchownych tej diecezji, jakie pojawiły się w mediach belgijskich, są niezwykle wstrząsające i bardzo bulwersujące.

4. Bp Roger Vangheluwe i przełom 2010 r.

Przełomem w Belgii w podejściu do pedofilii – podobnie jak w wielu innych krajach – był rok 2010. Można potraktować tę datę jako swego rodzaju Rubikon, którego przekroczenie oznacza zdecydowanie ostrzejsze podejście do zjawiska wykorzystywania seksualnego osób nieletnich¹⁰. Gdy chodzi o społeczeństwo belgijskie, punktem zwrotnym był wielki skandal medialny, z kwietnia 2010 r. Co było jego przyczyną? Skandal wybuchł, gdy biskup diecezji brugijskiej, Roger Vangheluwe, przyznał się publicznie do seksualnego wykorzystywania nieletniego chłopca.

W wyniku skandalu biskup Brugii złożył rezygnację z urzędu pełnionego od 1984 r., którą natychmiast przyjął papież Benedykt XVI. Po dymisji bp Roger Vangheluwe zamieszkał w klasztorze trapistów w Westvleteren w zachodniej Belgii. Warto podkreślić, że promocja pedofilii w wielu belgij-

¹⁰ Por. Michael D’Antonio, *Mortal Sins: Sex, Crime, and the Era of Catholic Scandal* (New York: Thomas Dunne Books-St. Martin’s Press, 2013); Leon J. Podles, *Sacrilege: Sexual Abuse in the Catholic Church* (Baltimore: Crossland Foundation Press, 2008); David France, *Our Fathers: The Secret Life of the Catholic Church in an Age of Scandal* (New York: Broadway Books, 2004); Frank Bruni, Eleanor Burkett, *A Gospel of Shame: Children, Sexual Abuse, and the Catholic Church* (New York: Harper Perennial Publisher, 2002); Benedict J. Groeschel, *From Scandal to Hope* (Huntington: Our Sunday Visitor Publishing Company, 2002); Donald T. Phillips, *Unto Us a Child: Abuse and Deception in the Catholic Church* (Littleton: Tapestry Press, 2002); Philip Jenkins, *Pedophiles and Priests: Anatomy of a Contemporary Crisis* (New York: Oxford University Press, 2001); Cosimo Schinaia, *Pedofilia, pedofilie. La psicoanalisi e il mondo del pedofilo* (Torino: Bollati Boringhieri, 2001); Dennis Howitt, *Pedofilia e reati sessuali contro i bambini* (Torino: Edizioni Centro Scientifico, 2000).

szych środowiskach katolickich wyraźnie osłabła w połowie lat 90. XX w., gdy opinią publiczną wstrząsnęła sprawa Marca Dutroux. W tym czasie wiele różnych belgijskich grup społecznych zaczęło zmieniać swojej zdanie, gdy chodzi o relacje seksualne między osobami dorosłymi i dziećmi.

Wraz ze zmianą klimatu społecznego wokół pedofilii, w 1996 r. został aresztowany w miejscowości Ottré duchowny katolicki Louis André, którego oskarżono o gwałt na dwóch nieletnich chłopcach. Była to pierwsza historia księdza-pedofila szeroko nagłośniona w Belgii przez media. Przez następnych 15 lat pojawiały się co pewien czas w belgijskich środkach masowego przekazu kolejne historie księży oskarżonych o pedofilię. W 2006 r. został oskarżony o relacje seksualne z małymi chłopcami w wieku 6-11 lat znany brukselski ksiądz Robert Borremans, który przewodniczył ceremoniom ślubnym belgijskiej rodziny królewskiej. Po kilku latach procesu został on ostatecznie skazany w 2010 r. na kilka lat więzienia.

Od 3 do 8 maja 2010 r. odbyła się wizyta biskupów belgijskich w Rzymie *ad Limina apostolorum*. 7 maja 2010 r. Konferencja Episkopatu Belgii została przyjęta na audiencji przez papieża Benedykta XVI. Jednym z najważniejszych elementów tego spotkania była analiza skandalu związanego z biskupem Brugii oraz kwestie dotyczące dramatu pedofilii w Kościele katolickim w Belgii. Wiosną 2010 r., w konsekwencji niezwykle silnej presji medialnej, władze Kościoła belgijskiego powołały specjalną komisję śledczą ds. molestowania dzieci przez pracowników kościelnych. Na czele komisji stanął znany psycholog Peter Adriaenssens.

Niestety, Komisja Adriaenssensa przerwała nagle swoją pracę 24 czerwca 2010 r., gdy policja belgijska, na zlecenie prokuratury, dokonała bezprecedensowej akcji w niektórych instytucjach kościelnych. Na czym polegały działania policji belgijskiej i prokuratury? 24 czerwca 2010 r. funkcjonariusze organów ścigania – w ramach działań specjalnych o kryptonimie „Operacja Kościół” – dokonali rewizji w urzędach archidiecezji mecheleńsko-brukselskiej oraz w domu kard. Godfrieda Danneelsa. Śledczych interesowały dokumenty związane ze skandalem pedofilii. Przez organy ścigania zostały przejęte m.in. tysiące dokumentów będących w posiadaniu Komisji Adriaenssensa.

Niezwykle bulwersującym elementem tej rewizji było częściowe rozbicie młotami pneumatycznymi dwóch grobów arcybiskupich w krypcie monumentalnej katedry św. Rumolda w Mechelen, w których rzekomo miały być ukrywane dokumenty związane ze skandalem pedofilskim. Prokuratorzy i policjanci rozpoczęli rewizję siedziby arcybiskupstwa mecheleńsko-brukselskiego 24 czerwca 2010 r. ok. godz. 10.30, gdy trwało comiesięczne spotkanie Konferencji Episkopatu Belgii, w którym brał także udział nuncjusz apostolski. Przedstawiciele organów ścigania zabrali wszyst-

kim telefony komórkowe i ogłosili, że nikomu nie wolno opuszczać gmachu. Przez cały dzień wszyscy biskupi belgijscy byli przetrzymywani w swego rodzaju areszcie domowym i zostali przesłuchani przez prokuratorów.

Warto podkreślić, że działania policji i prokuratury belgijskiej były w tym przypadku nielegalne. Niestety, nie zareagował żaden z polityków belgijskich czy przedstawicieli Unii Europejskiej – od gmachu Komisji Europejskiej w centrum Brukseli do katedry św. Rumolda w Mechelen jest ok. 30 km. Po kilku miesiącach belgijski Sąd Apelacyjny stwierdził nielegalność działań podjętych przez organa ścigania w czerwcu 2010 r. Działania policji i prokuratury w Belgii w stosunku do instytucji katolickich wyraźnie pokazują, jak w niektórych krajach skandal pedofilii może być wykorzystywany do osłabienia i głębokiej marginalizacji społeczności katolickiej.

10 września 2010 r. Peter Adriaenssens zorganizował w Lowanium konferencję prasową, w trakcie której dokonał prezentacji raportu swojej komisji, rozwiązanej po rewizji w siedzibie arcybiskupstwa mecheleńsko-brukselskiego. Komisja Adriaenssensa opublikowała dwustustronicowy raport. A w trakcie konferencji Peter Adriaenssens zaprezentował niektóre świadectwa ofiar, podał najważniejsze dane statystyczne i wskazał niektóre postulaty przekazane przez komisję władzom Kościoła belgijskiego. Przewodniczący potwierdził, że do komisji dotarło 488 oskarżeń. Znakomita większość ofiar to byli mężczyźni, którzy zostali skrzywdzeni, gdy byli nieletni. W październiku 2010 r. Konferencja Episkopatu Belgii podjęła decyzję, żeby nie powoływać nowej komisji ds. pedofilii, powierzając wyjaśnienie wszystkich trudnych spraw państwowym organom ścigania.

Latem 2010 r. została powołana w Belgii specjalna komisja parlamentarna ds. pedofilii w Kościele katolickim. Komisja przesłuchiwała niektórych przedstawicieli Kościoła i zbadała sposób reagowania wymiaru sprawiedliwości na przypadki molestowania seksualnego dzieci. W raporcie przygotowanym dla tej komisji i przekazanym deputowanym przez władze kościelne w 2011 r. była mowa o zidentyfikowaniu 134 księży oskarżonych o wykorzystywanie seksualne dzieci.

W 2011 r. została przeprowadzona w Belgii „Operacja kielich”. Na polecenie prokuratury policja dokonała rewizji w siedzibach kurii biskupich trzech diecezji (Mechelen-Bruksela, Antwerpia i Hasselt). W trakcie przeszukania zostało zabranych wiele dokumentów dotyczących np. akt personalnych duchownych pracujących w tych diecezjach i innych materiałów związanych ze sposobem reagowania władz kościelnych na przypadki pedofilii. Organa ścigania dokonały identyfikacji 100 nazwisk księży oskarżonych o popełnienie takich czynów. Listę otrzymały następnie prokuratury rejonowe, by podjąć odpowiednie kroki mające na celu działania prewencyjne i ochronę nieletnich. Rewizje przeprowadzone w instytucjach

kościelnych w 2011 r. były zgodne z prawem belgijskim i nie wywołały żadnych protestów ze strony przedstawicieli Kościoła katolickiego.

Wielkim szokiem dla społeczeństwa belgijskiego był wywiad, jakiego bp Roger Vangheluwe, rok po swojej dymisji, udzielił flamandzkiej stacji telewizyjnej Vt4. W trakcie długiej rozmowy tłumaczył on telewizjom charakter swoich relacji seksualnych z dwoma nieletnimi siostrzeńcami. Argumentacja byłego biskupa Brugii była całkowicie zgodna z niektórymi postulatami rewolucji seksualnej 1968 r. oraz wizją pedofilii obecną w wielu belgijskich środowiskach katolickich w latach 70. i 80. XX w.

Biskup Vangheluwe stanowczo bronił właściwego charakteru swoich zachowań seksualnych, podważał oskarżenia siostrzeńców, podkreślał ich zgodę na takie praktyki i nie widział w nich żadnego zła moralnego, co więcej – zwracał uwagę na pozytywny wymiar tego rodzaju „intymności” i „wychowania seksualnego” młodego człowieka. Po wywiadzie natychmiast zareagowała Nuncjatura Apostolska w Brukseli i Kongregacja Nauki Wiary w Rzymie. Ogłoszono, że bp Roger Vangheluwe musi opuścić Belgię oraz poddać się odpowiedniemu leczeniu. Były biskup Brugii otrzymał także całkowity zakaz publicznego wykonywania funkcji kapłańskich i biskupich oraz udzielania jakichkolwiek wywiadów medialnych.

W styczniu 2012 r. władze Kościoła katolickiego w Belgii wydały dokument pt. *Ukryte cierpienie. Globalne podejście do wykorzystywania seksualnego w Kościele*¹¹. W tym ważnym opracowaniu biskupi belgijscy i przełożeni zakonnicy przyjęli odpowiedzialność za dramat pedofilii w środowisku kościelnym oraz wyrazili pełną gotowość współpracy z władzami państwowymi w celu ukarania sprawców i pomocy ofiarom. Sformułowano pięć podstawowych zasad postępowania: 1. konieczność opowiedzenia się po stronie ofiar; 2. przerwanie milczenia; 3. współpraca na rzecz uznania zła moralnego dokonanych czynów i zadośćuczynienia; 4. ukaranie sprawców; 5. prewencja i ochrona nieletnich.

Jednym z owoców dokumentu ze stycznia 2012 r. było powołanie sześć miesięcy później Międzydiecezjalnej Komisji ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży (*Interdiocesane Commissie voor de Bescherming van Kinderen en Jongeren*). Jako główny cel komisji określono koordynację różnego rodzaju działań prewencyjnych oraz współpracę z organami władzy państwowej. Jednym z zadań komisji jest nadzorowanie 10 wyznaczonych „punktów kontaktowych”, do których mogą się zgłaszać ofiary molestowania seksualnego.

¹¹ Por. De bisschoppen en hogere oversten van België, *Verborgen verdriet. Naar een globale aanpak van seksueel misbruik in de Kerk* (Brussel: Uitgeverij Licap, 2012).

W 2012 r. zgłosiło się do tych punktów 286 osób, rok później było ich 37, natomiast w latach 2014-2015 swoje skargi złożyło 95 osób. Władze kościelne zostały zmuszone do przekazywania wyczerpujących informacji mediom i organom władzy państwowej. Od 2012 r. są także przygotowywane roczne raporty informujące o tym, jakie działania są podejmowane przez Kościół belgijski w walce z pedofilią. Warto zauważyć, że wśród ofiar, które zostały zidentyfikowane w latach 2010-2015, ok. 80% stanowią mężczyźni. W tym względzie statystyki belgijskie okazały się prawie identyczne z informacjami pochodzącymi z USA, Irlandii czy Holandii, gdzie pedofilia w Kościele katolickim miała w znakomitej większości charakter homoseksualny.

5. Ku uzdrowieniu i odnowie

W ostatnich latach opublikowano na świecie wiele cennych opracowań na temat zjawiska pedofilii, które ukazują ten bolesny i wstydlivy dramat jako wielki problem moralny, psychologiczny, wychowawczy, społeczny czy polityczny¹². Molestowanie seksualne dzieci występuje w bardzo wielu różnych środowiskach i grupach społecznych czy zawodowych. Najnowszy etap rozwoju tego fenomenu polega na tym, że pedofilia staje się nie tyle formą molestowania seksualnego o charakterze rodzinnym, ile zorganizowanym wykorzystywaniem w wymiarze światowym.

Fortunato Di Noto, włoski duchowny zaangażowany w walkę z pedofilią, twierdzi, że mamy dzisiaj do czynienia z prawdziwym handlem ciałami niewinnych dzieci. Na naszych oczach dokonuje się „cichy holokaust”, który potrzebuje głosu proroków – odważnych kobiet i mężczyzn – by przeciwstawić się kulturze obojętności i milczenia. Trzeba walczyć o to, aby pedofilia „została uznana za »zbrodnię przeciwko ludzkości«, prawdziwe »pedobójstwo« (»pedocidio«)¹³.

Zjawisko wykorzystywania seksualnego dzieci wymaga odpowiedniej prewencji. Z jednej strony, w ostatnich latach uczyniono na świecie bardzo wiele, by lepiej chronić dzieci przed różnymi formami wykorzystywania, z drugiej – rodzą się dzisiaj nowe możliwości molestowania osób nieletnich. Jak chronić dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym? W dniach od 6 do 9 lutego 2012 r. na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie odbyło się sympozjum zatytułowane *Ku uzdrowieniu i od-*

¹² Por. Antonio Moretti, *Voglia di caramelle. Storie vere dalle nebbie della pedofilia sociale e religiosa* (Napoli: Iemme Edizioni, 2016); Karine Lalieux, *Abus sexuels dans l'Église* (Bruxelles: Paroles libérées, 2012).

¹³ Fortunato Di Noto, *La pedofilia. I mille volti di un olocausto silenzioso* (Milano: Paoline Editoriale Libri, 2002), 140-141.

nowie (*Verso la Guarigione ed il Rinnovamento*). Konferencja została zorganizowana jako odpowiedź na apel papieża Benedykta XVI z 2010 r., aby szukać adekwatnych metod rozwiązania kryzysu w Kościele katolickim, związanego z dramatem pedofilii. W obradach uczestniczyło 110 przedstawicieli Konferencji Biskupów oraz 35 przełożonych generalnych zgromadzeń zakonnych z całego świata. Ogółem w symposium wzięło udział ponad 220 osób reprezentujących wszystkie kontynenty. Konferencja *Ku uzdrowieniu i odnowie* wyznaczyła w pewnym sensie kierunki myślenia środowisk katolickich o fenomenie pedofilii i pokazała praktyczne sposoby rozwiązania tego problemu.

Kościół katolicki daje obecnie przykład innym instytucjom, jak chronić osoby nieletnie. Dotyczy to także katolicyzmu belgijskiego. Od kilku lat podejmuje się w tym kraju wiele inicjatyw, które mają służyć ochronie dzieci. Zostały wypracowane odpowiednie procedury dotyczące reagowania na przypadki pedofilii. Kościół belgijski rozpoczął także wypłatę odszkodowań finansowych dla ofiar, których wysokość wynosi od 2,5 tys. do 25 tys. euro. Z tego powodu niektórym diecezjom zagroził krach finansowy – jako przykład można podać Antwerpię, której zadłużenie wynosi ostatnio 2 mln euro.

* * *

Wydaje się, że w Belgii – podobnie jak w Holandii – nastąpiło w ostatnich 50 latach swego rodzaju sprzężenie zwrotne: z jednej strony, rewolucja seksualna i gwałtowny proces sekularyzacji stworzyły podatny grunt do rozwoju pedofilii, z drugiej – dramat seksualnego wykorzystywania dzieci przyczynił się do jeszcze głębszego rozpadu tradycyjnej religijności. Badania socjologiczne potwierdzają wymieranie katolicyzmu i chrześcijaństwa w Belgii. Jedną z ważnych przyczyn tego procesu jest niewątpliwie dramat pedofilii i bardzo negatywne skutki rewolucji obyczajowej.

Przez kilkadziesiąt lat większość społeczeństwa belgijskiego akceptowała przesłanie rewolucji seksualnej 1968 r. Niestety, dotyczyło to także dużej części wspólnoty katolickiej. Można powiedzieć, że w pewnym sensie katolicy belgijscy są ofiarami tych głębokich przemian obyczajowych. Dzisiaj nie mówi się o odpowiedzialności głównych ideologów nowej moralności, natomiast bardzo często jedynym oskarżonym staje się Kościół katolicki. Dlaczego nie prowadzi się w Belgii analizy poglądów Herberta Marcusego? Czemu nikt nie stawia pytań o konsekwencje neomarksistowskiej wizji wyzwolenia seksualnego?

Kościół belgijski zapłacił wysoką cenę za akceptację programu rewolucji seksualnej. Wydaje się, że przyjęcie przez katolików idei wyzwolenia seksualnego Herberta Marcusego okazało się w tym kraju – używając

metafory Dietricha von Hildebranda – prawdziwym koniem trojańskim w mieście Boga. Statystki dotyczące pedofilii w Kościele belgijskim, przygotowane w latach 2010-2015, mówią bardzo wyraźnie, że zdecydowana większość przypadków molestowania seksualnego dzieci (80%) dotyczy lat 70. i 80. ubiegłego wieku – a więc okresu, w którym idee rewolucji 1968 r. przenikały do wspólnoty katolickiej.

Głęboki przełom w podejściu do pedofilii nastąpił w Belgii w 2010 r. Od tego czasu prawie wszyscy zdają się mówić w tej sprawie jednym głosem. Nikt już nie próbuje usprawiedliwiać relacji seksualnych między osobami dorosłymi i dziećmi. Wielu polityków, duchownych, działaczy społecznych czy ludzi mediów mówi otwarcie, że pedofilia jest zła. Bardzo często podkreśla się konieczność pomocy ofiarom molestowania seksualnego i podejmuje się w tej sprawie wiele cennych działań prewencyjnych.

Bibliografia:

Bertocchi Lorenzo. „Belgio, il dramma di una Chiesa che insegue il mondo”. <http://www.lanuovabq.it/it/articoli-belgio-il-dramma-di-una-chiesa-che-insegue-il-mondo-11365.htm>.

Bertocchi Lorenzo. „Si alle coppie gay: la Chiesa belga anticipa il futuro?”. <http://www.lanuovabq.it/it/articoli-si-alle-coppie-gayla-chiesa-belga-anticipa-il-futuro-11346.htm>.

Bruni Frank, Burkett Eleanor. *A Gospel of Shame: Children, Sexual Abuse, and the Catholic Church*. New York: Harper Perennial Publisher, 2002.

Cartuyvels Yves, Delpérée Francis, Delwit Pascal. *L'affaire Dutroux: la Belgique malade de son système*. Bruxelles: Éditions Complexe, 1997.

D'Antonio Michael. *Mortal Sins: Sex, Crime, and the Era of Catholic Scandal*. New York: Thomas Dunne Books-St. Martin's Press, 2013.

Dawant Rene-Philippe. *Marc Dutroux: le dossier (Les dossiers d'Au nom de la loi)*. Bruxelles: Éditions Luc Pire, 1997.

De bisschoppen en hogere oversten van België, *Verborgene verdriet. Naar een globale aanpak van seksueel misbruik in de Kerk*. Brussel: Uitgeverij L'Épiscopat, 2012.

Di Noto Fortunato. *La pedofilia. I mille volti di un olocausto silenzioso*. Milano: Paoline Editoriale Libri, 2002.

France David. *Our Fathers: The Secret Life of the Catholic Church in an Age of Scandal*. New York: Broadway Books, 2004.

Groeschel Benedict J. *From Scandal to Hope*. Huntington: Our Sunday Visitor Publishing Company, 2002.

Guelff Pierre. *La saga Dutroux: Chronique d'un scandale politico-judiciaire*. Paris: Édition Rouchon, 2004.

Guenzi Pier Davide. „Pedofilia”. W *Nuovo Dizionario di Bioetica*, redakcja Salvino Leone, Salvatore Privitera, 843-852. Roma-Arcireale: Città Nuova Editrice-Edizioni ISB dell'Istituto Siciliano di Bioetica, 2004.

Howitt Dennis. *Pedofilia e reati sessuali contro i bambini*. Torino: Edizioni Centro Scientifico, 2000.

Javeau Claude. *Les tunnels de Jumet: les meurtres d'enfants et le malaise belge*. Bruxelles: Éditions Les Éperonniers, 1997.

Jenkins Philip. *Pedophiles and Priests: Anatomy of a Contemporary Crisis*. New York: Oxford University Press, 2001.

Kobyliński Andrzej. „Sul destino dell'uomo nella società borghese”. *Collegium Polonorum*, nr 12 (1994): 11-28.

Lalieux Karine. *Abus sexuels dans l'Église*. Bruxelles: Paroles libérées, 2012.

Magnée Xavier. *Marc Dutroux, un pervers isolé?* Paris: Éditions Calmann-Lévy, 2005.

Marcuse Herbert. *Eros i cywilizacja*. Tłumaczenie Hanna Jankowska, Arnold Pawelski. Warszawa: Wydawnictwo Literackie Muza, 1998.

Moretti Antonio. *Voglia di caramelle. Storie vere dalle nebbie della pedofilia sociale e religiosa*. Napoli: Iemme Edizioni, 2016.

Nicolas Jean, Lavachery Frédéric. *Dossier pédophilie. Le scandale de l'affaire Dutroux*. Paris: Éditions Flammarion, 2001.

Phillips Donald T. *Unto Us a Child: Abuse and Deception in the Catholic Church*. Littleton: Tapestry Press, 2002.

Podles Leon J. *Sacrilege: Sexual Abuse in the Catholic Church*. Baltimore: Crossland Foundation Press, 2008.

Prusak Jacek. „Pedofilia”. W *Encyklopedia bioetyki. Personalizm chrześcijański. Głos Kościoła*, redakcja Andrzej Muszla, 348-355. Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, 2005.

Schinaia Cosimo. *Pedofilia, pedofilie. La psicoanalisi e il mondo del pedofilo*. Torino: Bollati Boringhieri, 2001.

Toussaint Marc, Rossey Xavier. *Tutti manipolati. Un perverso isolato o una rete di pedofili? La vicenda del mostro di Marcinelle e il lato oscuro del Belgio*. Viterbo: Casa Editrice Stampa Alternativa, 2010.

Pedofilia w Belgii: rewolucja seksualna, sekularyzacja i nowa moralność

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest analiza przyczyn i specyfiki seksualnego wykorzystywania dzieci w Belgii oraz ukazanie najważniejszych aspektów etycznych tego zjawiska. Przez kilkadziesiąt lat większość społeczeństwa belgijskiego akceptowała zasadnicze przesłanie rewolucji seksualnej 1968 r. Niestety, dotyczyło to także dużej części wspólnoty katolickiej. W ostatnich 50 latach nastąpiło w Belgii swego rodzaju sprzężenie zwrotne: z jednej strony, sekularyzacja społeczeństwa stworzyła podatny grunt do rozwoju pedofilii, z drugiej – dramat seksualnego wykorzystywania dzieci przyczynił się do głębokiego rozpadu tradycyjnej religijności społeczeństwa belgijskiego i stopniowego rozbicia katolicyzmu i innych denominacji chrześcijańskich. Kościół katolicki w Belgii zapłacił niezwykle wysoką cenę za eksperyment wolności seksualnej i akceptację zasad nowej moralności. Badania socjologiczne wyraźnie pokazują,

że obecnie katolicyzm belgijski de facto przestaje istnieć. Przyjęcie przez katolików idei wyzwolenia seksualnego w duchu Herberta Marcusego i innych koryfeuszy neomarksizmu okazało się w Belgii – używając metafory Dietricha von Hildebranda – prawdziwym koniem trojańskim w mieście Boga.

Słowa kluczowe: Belgia, rewolucja seksualna, sekularyzacja, pedofilia, nowa moralność

Pedophilia in Belgium: the sexual revolution, secularisation and the new morality

SUMMARY

This article aims to analyse the causes and characteristics of child abuse in Belgium and to present the most important ethical aspects of this phenomenon. For several decades, the majority of the Belgian population accepted the fundamental message of the sexual revolution of 1968, including also a large part of the Catholic community. For the last 50 years in Belgium, there has been taking place a peculiar feedback loop: on the one hand, the secularisation of the society has created fertile ground for the development of pedophilia, on the other – the drama of a sexual exploitation of children has contributed to the deep decay of the traditional religiousness of the Belgian society and a gradual breakdown of Catholicism and other Christian denominations.

The Catholic Church in Belgium has paid an extremely high price for the experiment sexual freedom and acceptance of the principles of the new morality. Sociological studies clearly show that the contemporary Belgian Catholicism de facto ceases to exist. The adoption by the Catholic idea of sexual liberation in the spirit of Herbert Marcuse and other neo-Marxist figures was in Belgium – to use the metaphor of Dietrich von Hildebrand – a real Trojan horse in House of God.

Keywords: Belgium, sexual revolution, secularisation, pedophilia, new morality

